

مهر کرده و جمع کرده که دوباره فساد یافته نماند و حاجی معصوم که مقصر بوده او را نگاهداری کرد و تمام کارهایش را نمود حالا میگوید که او رفته در صورتیکه تمام وزرا نوشته بودند مهر کرده بودند که او برود و آن کاغذ را مهر نکرد و قتیکه بردند پیش اقبال الدوله گفت باید این حکم را وزیر داخله مهر کند و او مهر نکرده بود معض دوستی و برادری که با او داشت اما در باب قوام الملک او هنوز قبول ندارد که او مقصر است در صورتی که سه کرور نفوس فارس از دست او متظلمند او میخواهد وقتیکه قوام آمد اینجا هزار نفر هم از رهبا بیچاره شیراز بیایند و اظهار تظلم کنند و تقصیرات او را اثبات نمایند در صورتی که این مطلب واضع و متواتر است و حال ایشان اینست که هرچه بانویگوند متکرر میشود چنانچه یک روز در کمیسیون سرحدی از سواجیلغ مذاکره شد او هنوز باور نداشت که عثمانیا تعدی و تخطی کرده اند میگفت از کجا معلوم شد و کافستی که نوشته است قوام الملک بتصویب مجلس رفته است اینجا حاضر است بخوانند تا معلوم شود که باقی جواب های او هم از همین قبیل است.

آقا شیخ یوسف - اینکه آصف الدوله نوشته که من نسبت رشوه گرفتن باو داده ام ابد آن اطلاع ندارم و غیر از اینکه او نسبت دروغ در باب رفتن قوام الملک به مجلس داده تقصیر دیگری او او نمی دانم.

(در این موقع کافذیکه وزیر داخله بیکنفر از آقایان در جواب مرقومه ایشان درباره رفتن قوام الملک نوشته بود قرائت شد مشتمل بود بر تبرئه ذمه قوام الملک از تقصیرات و اینکه هر حاکمی که می رود بدون قوام الملک را در شیراز لازم میدانند و رفتن او هم بتصویب وزرا و مجلس شورای ملی بود هر گاه کسی با او حرفی دارد اظهار نماید البته رسیدگی می شود و شما هم انجن ها را به همین نحو ساکت نمائید.) گفته شد که چرا این نسبت دروغ را بمجلس داده .

فخر السادات - اگر کسی حرفی بقوام الملک داشت چرا پیش از رفتن او اظهار نکرد حالا که رفت این حرفها باعث فتنه و فساد در آنجا میشود .

آقا شیخ یوسف - بنده از رفتن قوام الملک بشیراز هیچ حرف و اعتراض ندارم فقط میگویم که چرا باید یک وزیری چنین نسبت دروغ بمجلس بدهد .

فخر السادات - ما بیکسال است آمدیم در اینجا هیچ بوظیفه و کالت خود عمل نکردیم و تمام را در رد و ایراد بهمدیگر بودیم و نمی گذاریم که چهار روز مملکت فارس امن باشد آخر نه تنها ما امن و کیل فارسیم باید اطلاع از همه جا داشته باشیم والا لازم است که استعفا بدهیم .

مجلس ختم شد

مذاکرات روز ۵ شنبه هفدهم شهر محرم الحرام دارالشورای ملی
امروز مجلس بواسطه یازده از مطالب مهمه لازمه سری بود و مستوفیان مقام بجهت قسم یاد نمودن حاضر شده در اطاق مخصوصی در خصوص بعضی

از جمیع اسلام بطور مقرر قسم یاد کردند و جماعتی از اهل حضرت عبدالعظیم در صحن بهارستان جمع شده و از قرار معلوم شکایت داشتند که بواسطه تحریک مفسدین بالمره سلب امنیت از ماها شده و ماجدا خواستار امنیت هستیم .

وقایع و مذاکرات روز شنبه نوزدهم شهر محرم الحرام دارالشورای ملی

رئیس - معارضه مذاکره امروز تحصیل پول است برای رفع احتیاجات مملکت حالا باید دید و کلاه محترم چه راهی بنظرشان رسیده .

شرف الدوله - راهی بنظر بنده رسیده می نویسم میدهم .

آقا میر زامر ترضی قلیخان - صبح بانداره که لازم بود مقدمه مذاکرات بعمل آمد و در بین اینتکه از ملت اعانه گرفته شده باناسیس بانک ملی شود یا استقراض از خارج کرد و مذاکره بود و باعتقاد بنده اصل استقراض از صرفه های دول بی طرف خیلی خوبست یا این معنی که قرض دولتی نباشد و اما تاسیس بانک ملی از واجبات و پدیده های است و این مسئله ملت و این مجلس را بااره از اهمیت انداخت و در اکثر نمرات روزنامه مجلس اگر بدقت نظر نمائیم میبینیم که تمام مذاکرات مجلس در این خصوص بوده است ولی بواسطه مذاکره که در آن وقت در خصوص استقراض شد این مسئله را بتأخیر انداخت و آن وجهی که در خزانه بود و این استقراض داخله که شد اگر سرمایه بانک میکردند تا کنون بانک تاسیس و مردم هم میلفی داده بودند و شاید سرمایه بالغ بچند کرور میشد و اشخاصی هم که وجوه خود را مغفی داشته اند اطمینان حاصل کرده پول ببانک میدادند در هر صورت بعقیده بنده اهم از اعانه از ملت و استقراض از داخله یا از خارجه بهر اسم بشود باید باسم بانک شده و بانک تاسیس شود که فایده اینکار لاتمد ولانحصی است آقا شیخ حسین تحصیل پول برای این مملکت لازم و نهایت وجوب را دارد اگر هر قدر کمتر در این باب افعال رود باز زیاد است و بهیچوجه نباید در تحصیل پول مسامحه شود و ما این ملت را باقسام مختلف امتحان نمودیم و گفتگو ها کردیم یکدفعه گفتند قانون اساسی تمام نشده پس از آنکه تمام شد گفتند بصدقه نرسیده بعد از رسیدن بصدقه اظهار داشتند که امنیت نیست و بعد گفتند که ماها باین مؤسس بانک اطمینان نداریم یعنی اساس این بانک باید از روی ترتیب صحیح باشد حالا خوبست این مسئله را هم امتحان نمائیم یعنی تاسیس بانک بطور صحیح بشود آنوقت ببینیم پول میدهند یا نه.

رئیس انجمن - ما و کلا همین قدر از خارج میدانیم که پول لازم است ولی اینکه چقدر لازم است قرض خارجی ما چقدر است نمی دانیم پس باید وزرا بیایند آنچه بنظرشان در این باب رسیده پیشنهاد نمایند که چقدر قرض کلی دارند و چقدر قرض فوری لازم است تا معلوم شود و اگر حضور آنها نباشد گفتگوی ما هیچ نتیجه نخواهد داشت آقا میرزا محمود اول یاد بدانیم که چه مقدار پول این ملتا از خسارت و کسالت بیرون می آورد که آنوقت ملاحظه شود بدانیم آن مبلغ از داخله فراهم می آید یا نه اگر بقدر بیست و پنج کرور ریاسی کرور باشد این مبلغ در داخله پیدا نمی شود و اگر معادل دو سه کرور است امکان دارد ولی

بترسیم از اینکه میلفی باسم بانک و غیره فرض کنند و در قرضاری واقع بشویم که نتوانیم از عهده آن بیرون بیاییم باید این مطلب را وزراء درست توضیح بدهند .

حاج محمد اسمعیل آقا - گویا و کلا

فراموش کرده اند آنچه لازم بود استقراض برای دولت و گمان این است که توضیحات وزراء هم همین باشند که یک قرض دوازده کرور یا کمتر یا زیادتر که به بانکها و غیره دولت دارد و موعده آنها منقضی شده باید بدهند و صورت آنرا هم جناب ناصر الملک داده بودند و بالاخره قرار شد که منافع آن داده شده و سه ساله استعمال شود تا تدارک پول شده داده شده داده شود این یک وجهی است که برای دولت لازم است یک وجهی هم بجهت مخارج اتفاقیه است از قبیل تجهیز قشون برای نظم داخله و مخارج دیگر و این هم تا پنج کرور لااقل لازم است و اما قرض کلی گمان نمیکنم در خارجه این طور پول حاضر باشد که بدون ارائه اعتبار و اطمینان بدهند مگر بهمان طور که جناب صنیع الدوله گفتند که آن محل تصویب شده بیست کرور یا سی کرور گرفته شود اما عقیده بنده این هم با طول میکشد و شاید یک سال یا بیش ماه مدت لازم داشته باشد و معض رفع اتهام که امر روزه برای مملکت یک پولی لازم است گفته شد که ملت یعنی هر کس که این مملکت را وطن خود میدانند باید اعانه بدهد ولی نه بطور هوا بدون اسم و رسم باشد بلکه باسم بانک ملی بدهند این بود که مذاکره شد بانک ملی تاسیس شود و بعد آن ترتیب پیش آمد که همه اطلاع دارند و حال آن مواعظ را گفتن لزومی ندارد و امروزه بقعیده بنده هر دو مسئله لازم است یکی اینکه وزرا از راهیکه استقراض را صلاح میدانند پیشنهاد نمایند و یکی دیگر اینکه بتمام ملت مسئله استقراض اعلان شود که فردا نگویند چرا با اطلاع ندادید و از بابت بانک ملی هم مستشاریکه از خارجه خواسته اند همین روزها دارد خواهد شد و اگر اطمینان ملت بهمان حاصل میشود که آهیم می آید و آنچه در قوه دارند بجهت تاسیس بانک بدهند و ما امروز دو فقره وجه لازم داریم یکی بجهت چند فقره قرضهای سابق دولت که موعده آنها منقضی شده و از آنهایکه استقراض شده حالا مهلت بدهند یا مطالبه بکنند در هر صورت باید فکری کرد یکی هم بجهت مخارج فوق العاده اتفاقیه در این موقع لایحه از جناب شرف الدوله قرائت شد که مشرف بود بر مساعدت مالکین که چهار ساله مالکین خودشان را مساعدت بدهند .

حاج سید نصر الله - در اینکه برای این مملکت پول لازم است حرفی نیست پس هر کس در این خصوص آنچه بنظرشان میرسد از اعانه یا تاسیس بانک یا استقراض از خارجه بگویند و آنچه سهل تر و بهتر است اظهار دارند و این طور که آقای شرف الدوله اظهار کردند مالکین مالیات هدهالسه خود را ندهاند چه گونه مساعده